

DATE PRELIMINARE ASUPRA ORNITOFAUNEI INSULEI SAHALIN ȘI ROLUL EI ÎN MIGRAȚIE (II.)

KISS J. BOTOND. Muzeul Delta Dunării — Tulcea

Dacă prima parte a prezentei lucrări (30) a tratat avifauna insulei Sahalin (Sachalin) mai mult din punct de vedere calitativ dînd un aspect destul de sumar despre varietatea și bogăția acesteia, prezenta lucrare, pe lângă scopul enunțat în prima parte, și-a mai propus furnizarea datelor cifrice, îndeosebi în cazul speciilor care prezintă o fluctuație sezonieră mai accentuată. S-au tratat mai pe larg problemele speciilor de interes cinegetic (gîște, rațe, lișițe), declarate ca monumente ale naturii (pelicani, egrete, lopătari, călifari etc.) sau de importanță faunistică datorită rarității lor, care în prezent nu sînt încă declarate ocrotite (furtunari, ostrigari, ploieri, pietruș, pasărea ogorului, pescărița mare, lupi de mare etc.). Cele cîteva specii, care au fost găsite cuibărind, sînt de asemenea discutate mai amănunțit. În general s-a preocupat mai mult cu aspectele etologice și ecologice. Unele aspecte, care au fost publicate de autor în alte lucrări (26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35) sînt tratate succint. Bineînțeles, aceste cercetări nu sînt nici acum terminate, lucrarea de față fiind numai partea a doua dintr-un studiu monografic de viitor.

Ca metodă de lucru, s-a folosit și acum observarea directă, integrită cu identificarea urmelor, penelor, cadavrelor. (Rezultatele cercetării cadavrelor, la care se referă uneori în text, sînt cuprinse într-o altă lucrare, în pregătire). În acest scop s-au efectuat un număr de 21 ieșiri, totalizînd 54 de zile de observații, precum urmează : a.) 15—16 și 19 iunie 31 iulie — 01 august, 12—14 august, 27—29 septembrie, 30—31 octombrie, 29 noiembrie — 01 decembrie în 1969 ; b.) 28 februarie — 01 martie, 28—30 martie, 22 aprilie, 29 iunie — 01 august, 13—14 septembrie, 8—12 octombrie, 10—11 decembrie în 1970 ; c.) 30—31 martie, 10—12 aprilie, 29—31 mai, 27—29 iunie, 28—31 iulie, 26 și 29 august — 02 septembrie în 1971. La identificarea păsărilor observate s-au folosit determinatoarele uzuale (18, 24, 43, 52), lucrările descriptive (5, 19, 60, 61, 62), iar la determinarea cadavrelor, bibliografia accesibilă destul de modestă (48, 49). În pri-

vința problemelor nidobiologice s-au consultat un număr ceva mai mare de lucrări (4, 8, 10, 18, 30, 36, 39, 40, 41, 44, 51, 55, 57, 59, 63). Ca punct de plecare au servit volumele de sistematică (16, 37, 38, 58), de cinegetică (14, 56) și listele ornitologice mai des folosite (25, 65), ca și unele lucrări mai generale, care nu sînt citate totdeauna în text (39, 53, 54, 57). Celelalte lucrări consultate sînt arătate la locul respectiv.

În timpul deplasărilor ajutorul tehnic a fost acordat de către Sciapanov X., Sidorenco S., Ivanov T. Autorul își exprimă și pe această cale mulțumirile pentru ajutorul dat, ornitologilor Klemm W. și Marinov M., de care a fost însoțit cu ocazia ieșirilor din 12.04., respectiv 28—31.07.971.

Locul cercetărilor a fost descris mai pe larg în prima parte (30), care în continuare va fi numită per. I. În cele ce urmează, se arată mai mult schimbările habitatului suferite în cursul urmăririi temei sau cele survenite față de perioada precedentă (de la 25.03.968 pînă la 07.04.969).

Partea nordică a avansat către Ostrovul Mic, îngreunînd intrarea în Meleaua (Mileaua), mai ales în timpul verii, cînd vegetația subacvatică este prea bogată. Partea din mijloc a Sahalinului Mic s-a îngustat, datorită transgresiunii mării cu cca 80 de m. (Fig. 1). Efectul constructor al mării este mai evident la sud, unde s-au format două cordoane noi de nisip precum arată harta (Fig. 2). Furtunile modifică puternic atît conformația geomorfologică prin spălarea dunelor, tăierea canalelor transversale sau prin crearea cordoanelor de nisip, cît și flora ei, prin transportarea bucăților de plauri pe insulă, dezrădăcinarea și spălarea stufului (care a dispărut cu desăvîrșire de pe malul estic) sau a tufelor de cătină roșie. Transformările datorită forțelor eoliene deasemenea sînt foarte puternice (Fig. 3, 4). Ținînd cont de interacțiunile strînse dintre regnul vegetal și animal, mai ales ceea ce privește legăturile trofice și problemele de adăpost, s-a ocupat mai mult de cercetarea vegetației, determinînd următoarele specii mai caracteristice: a.) plante submerse: *Zannichelia maritima*, *Zostera marina*, *Najas marina* la sud, spre Ciotic (Fig. 5.); b.): plante emerse: *Hydrocharia morsusranae*, *Nuphar luteum*, *Nymphaea alba*, *Salvinia natans*; c.) plante hidrofite: *Butomus umbellatus*, *Iris pseudocorus*, *Rumex hydrolapathum*, *Phragmites communis*, *Sagittaria sagittifolia*, *Schoenoplectus lacustris*, *Sparganium erectum*, *Stratioites aloides*, *Trapa natans*, *Typha latifolia* și *angustifolia*; d.) plante higrofite: *Carex sp.*, *Cicuta virosa*, *Iuncus maritimus*, *Dryopteris thelypteris*, *Mentha aquatica*; e.): plante halofite: *Bassia hirsuta*, *Crambe maritima*, *Cakile maritima*, *Salicornia herbacea* (Fig. 6.), *Suaeda maritima*; f.): plante xerofite: *Aeluropus litoralis*, *Agropyron junceum*, *Elymus giganteus*, *Tamarix ramossima* (Fig. 7.), pe dune. Bineînțeles, lista nu este nici pe departe completă, dar oferă un aspect aproximativ despre asociațiile vegetale existente pe locul desfășurării cercetărilor.

Vom enumera mai jos speciile de păsări observate, în ordinea stabilită de sistematica și nomenclatorul uzual (65).

1. *Gavia arctica* (L.) Cadavrul proaspăt al unui cufundar zăcea pe malul vestic, în februarie 1970, în penaj de iarnă 34). Un alt cadavru

avind haina de trecere s-a găsit în martie 1971 (34). La 11.04.971 un ex. a fost observat pe Meleaua, iar cu o zi în urmă un alt cufundar zbura în penaj de vară către nord, de-a-lungul insulei.

2. *Gavia stellata* (Pont.) Datorită diferențelor morfologice puțin accentuate, de la distanță se poate confunda cu precedenta, mai ales în haina de iarnă. Pe insulă specia a fost reprezentată mai slab. Un cadavru mai vechi s-a găsit în februarie 1970, a fost identificat pe baza citorva pene caracteristice din regiunea spatelui (acestea prezintă un desen caracteristic), și pe baza sternului, care s-a găsit intact. La 30.03.971, pescarii lipoveni au prins în mare un ex. în setci. Noi am găsit acestei păsări numai pielea, piciorul și aripa, restul a fost consumat. Pe piele se poate observa desenul caracteristic (Fig. 8.). Măsurătorile, pe care încă s-au putut luat, sînt următoarele: aripa: 294 mm; tars: 74 mm; degetul mijlociu cu unghia: 88 mm; poliearpul cu unghia: 17 mm.

3. *Podiceps cristatus* (L.) Față de per. I. specia este mai puțin numeroasă, lipsesc aglomerările masive de iarnă. În aspectul prevernal și vara s-au observat mai ales pe partea dinspre uscat, pe Meleaua, în perechi sau familii. Din octombrie formează stoluri mai mici de 5—6 ex., care ies și pe mare. Mortalitatea ridicată, ca în alți ani nu s-a observat (34).

4. *Podiceps griseigena* (Bodd.) În număr mult mai redus, decît în per. I., s-a observat în toate anotimpurile, pînă în decembrie (1970).

5. *Podiceps nigricollis* Ch. L. Brehm. A fost observat în număr mic în octombrie 1970 și martie 1971. Aglomerări masive, ca în Dobrogea de sud (22), noi nu am observat.

6. *Podiceps ruficollis* (Pal.) Glasul acestei specii se confundă ușor cu a corcodelului-gît-negru, deci am luat în considerație numai observațiile vizuale. În octombrie și noiembrie 1969 cîteva pîlcuri s-au menținut pe partea nordică, în apa dulce de la Sahalinul Mic. În decembrie 1970 cîteva ex. pescuiau pe Meleaua, iar la 31.03.971 din marea puternic agitată a ieșit un corcodel-mic și s-a adăpostit sub rădăcinile unui copac adus de apă. Probabil extenuată pînă la limită, pasărea aproape că s-a lăsat prinsă, aruncîndu-se în valuri în ultima secundă. Afară de o observație din 31.08.971, numai în aceste cazuri s-a văzut specia și în mare.

7. *Puffinus puffinus yelkouan* (Acerbi) Observațiile întăresc concluziile trase din bibliografie (21, 27) că specia ar fi mai frecventă pe țărmurile românești, decît s-a constatat pînă în prezent. La 14.08.969 s-a colectat pe Meleaua un ex., (27) care și-a luat zborul din mijlocul unui stol de lișițe. În august 1970 pe capătul sudic al insulei s-a găsit un craniu de furtunar, avind ciocul de 38 mm. La 27.06.971 un ex. zbura aproape atingînd apa mării, cu bătăi rapide întrerupte de planări scurte. La 28.07.971 un ex., mai tîrziu, în cursul aceleiași zile o pereche a trecut aproape de noi, ca și exemplarul din 30.07.971, toate fiind deasupra apei Meleaua. Un cadavru mai proaspăt s-a găsit la 29.08.971, lungimea ciocului fiind de 35 mm. Ambele cranii se află în colecția Muzeului Deltei Dunării — Tulcea.

Schița Insulei Sahalin

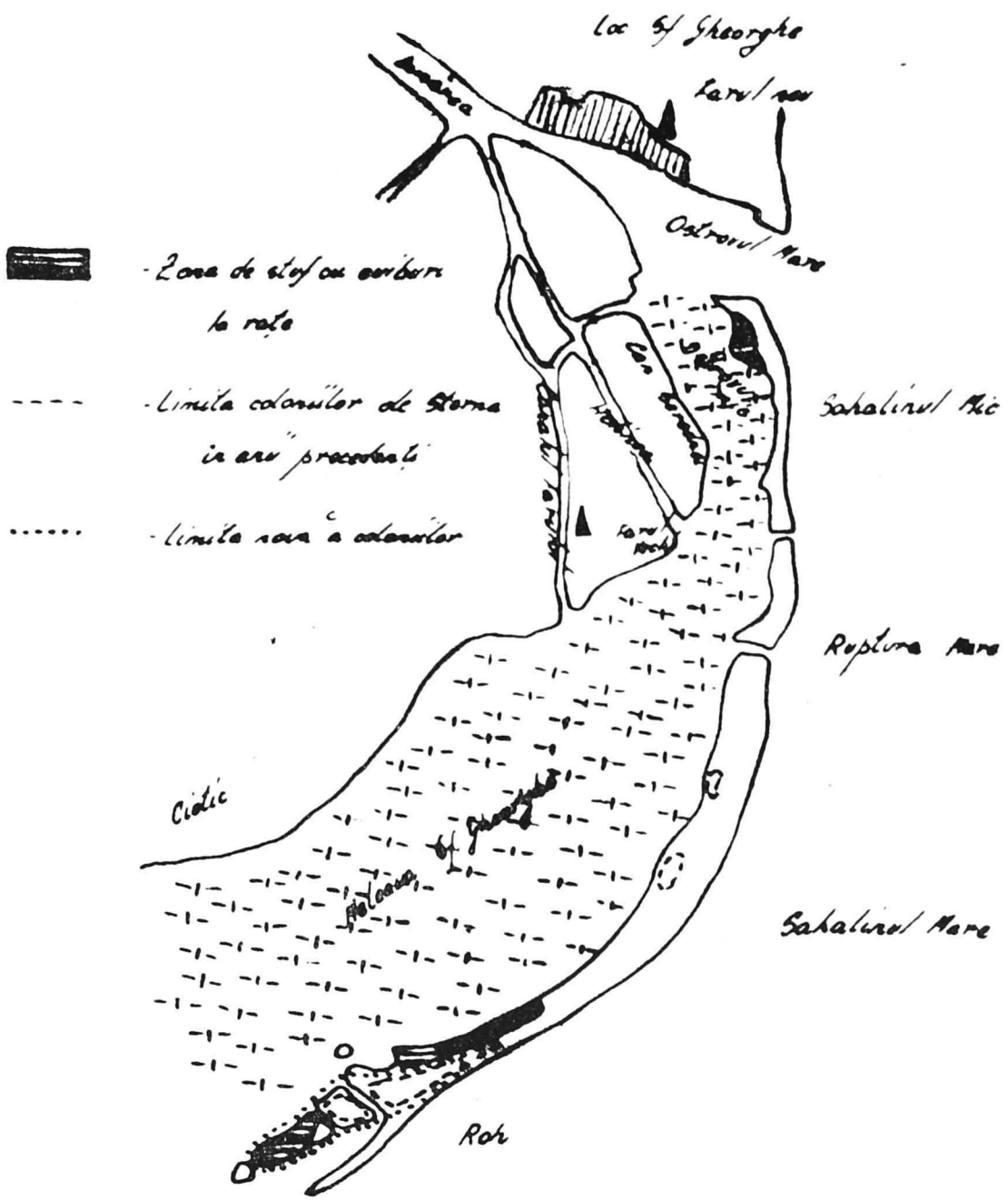

Fig. 5.: Schița Insulei Sahalin cu răspândirea vegetației și localizarea principalelor zone de cuibărit.

sculelor de pescuit. Pe insulă nu aterizează, cu excepția capătului sudic și a cordonului de nisip de la Roh, unde se văd laolaltă cu *Pelecanus onocrotalus*, *Pelecanus crispus*, *Larus argentatus*, *Larus ridibundus*, speciile fiind enumerate în ordinea preferințelor de către cormorani. Cel mai mare stol a fost compus din cca 300 păsări. La 10-11.10.970 câteva stoluri (în total 209 păsări) în formație de zbor zbură către sud (premi-grație?). În comparație cu per. I. se constată scăderea puternică a efectivelor.

9. *Pelecanus onocrotalus*. L. Pelicanul se observă din aprilie pînă în octombrie, în stoluri masive, uneori de câteva sute. Semnalăm faptul că în august 1970, deci în plin sezon de cuibărit și de creșterea puilor, două stoluri (în total aprox. 500 de păsări) compuși din pelicani în haina de adulți, se mențineau mult timp pe insulă. Creșterea sau scăderea efectivelor față de per. I. nu s-a constatat.

10. *Pelecanus crispus* Bruch. Rămîne o perioadă mai lungă în zona cercetată, decît precedentă, observația cea mai timpurie fiind din 28.02.970, cea mai întîrziată din 12.10.970. Formează grupuri mai mici, de 20—30, numai exemplare singuratice se alătură pelicanului comun, situația inversă fiind mult mai rară. Solitarii se văd odihnindu-se în mijlocul stolurilor de rațe, chire și pescăruși.

11. *Ardea cinerea* L. Porțiunile cu apele mici ale insulei îi oferă condiții favorabile obținerii hranei. Se observă în toate anotimpurile anului cu excepția lunilor celor mai reci, cu toate că pe uscat, unde stuful le oferă adăpost, se mențin și în această perioadă (3.). Numărul nu depășește niciodată 15—18 ex. în perioada migrațiilor și 4—6 în perioada cuibăritului. Se constată regresul speciei față de per. I.

12. *Ardea purpurea* L. Pe partea sudică și în stufărișul din nord se observă din sfîrșit de aprilie pînă la început de octombrie, rareori mai mulți, decît 6—10 ex. pe zi. Însă la 29.08.971 s-au observat 4 stoluri în formație de zbor, trecînd deasupra insulei în direcția sud, compuse din 100 de păsări. La un stol de 27 s-au alăturat și 11 *Nycticorax nycticorax*.

13. *Egretta alba* (L.) Din martie pînă în decembrie, în număr mic apare în toate lungimea Sahalinului. Solitară sau în grupuri mici, pescuiește în apa mică dinspre Meleaua, însă rareori se observă pe malul mării. Preferă compania următoarelor specii: *Ardea cinerea*, *Platalea leucorodia*, *Egretta garzetta*, *Anser anser*, care se mențin în aceleași habitate.

14. *Egretta garzetta* (L.) Puțin mai frecventă, decît specia precedentă, egreta mică apare la sfîrșit de martie (28.03. în 1971) și rămîne pînă la mijlocul lunii octombrie. Contrar egretei mari, care pescuiește de obicei mai pasiv, capturînd prada ce se apropie singură, egreta mică pășește tot timpul în apa mică, agitînd picioarele negre cu falangele galbene și harponînd peștișorii stîrniți.

15. *Ardeola ralloides* (Scop.) Apare din aprilie (22.04.970) pînă în octombrie (12.10.970) în număr redus, mai ales pe partea nordică.

16. *Nycticorax nycticorax* (L.) Datorită vieții sale nocturne, această pasăre se observă rar, în număr mic, uneori numai după glas. A fost văzut la 30.03.970, 29.08. și 12.10.970, 27.06.971.

17. *Izobrychus minutus* (L.) S-a identificat mai ales în aspectul autumnal (sept. 1969, aug., sept. și oct. 1971., de obicei juvenili. Datele de vară sînt mai sărace : cite un ex. din iunie 1970 și 1971.
18. *Plegadis falcinellus* (L.) Regimul trofic îl leagă de apele dulci ; și pe Sahalin apare numai la nord, unde apa este nesărată. S-a observat pînă la 30 de ex., în iunie 1969, aprilie 1970 (Apariție destul de timpurie !), septembrie 1971.
19. *Platalea leucorodia* L. Specie mai frecventă pe insulă, decît precedentă, din iunie pînă în septembrie. De obicei se menține în apa mică din sudul Roh-ului, în compania pelicanilor. Numărul maxim observat a fost 130 ex. (La 13.09.970).
20. *Cygnus olor* (Gmel) Nu s-au mai văzut stoluri atît de mari, ca în per. I., aglomerările maxime atîngînd cca 200 ex. Se observă tot timpul anului. Din iunie apar chiar și puii nezburători împreună cu părinții, max. 9 pui la o familie. Mării preferă Meleaua, probabil cuibărește în apropiere (12, 15).
21. *Cygnus cygnus* (L.) Vicariază specia precedentă în aspectul hie-mal, din octombrie pînă în martie, în timpul sezonului rece observîndu-se în același biotop ambele specii. Stolurile mult mai reduse decît ale precedentei se trădează printr-un strigăt caracteristic.
22. *Anser anser* (L.) Nelipsită din biocenoza Sahalinului, gîsca de vară prezintă o fluctuație sezonieră accentuată. În lunile reci iernează aici în număr mare (3, 45), dar — lipsind locurile propice cuibăritului — se dispersează din martie pînă în mai—iunie. Sînt prezente numai grupuri mici de subadulti sau perechi cu ponta distrusă. Din iunie, împreună cu puii zburători încep să vină din nou, menținîndu-se în familii, care se contopesc în stoluri tot mai mari, uneori pînă la 1000 de păsări. Ziua stau în iarba sărată, sau pe malul insulei spre vest, în compania diferitelor rațe, pescăruși, chire și fluierari, seara pornesc spre locurile de hrănit : ciulinușurile din nord sau dinspre Ciotic.
23. *Anser albifrons* (Scop.) Cu toate că pe lîngă lagunele din sudul Deltei gîrlița predomină numeric între gîște (3, 13, 15), pe Sahalin s-a ivit numai în octombrie 1970 : la data de 11 se lasă 5 ex. din zbor pe nisipul insulei, la 12 alte 4 ex. se alătură unui mic grup de gîsca-de-vară.
24. *Tadorna tadorna* (L.) Apare destul de sporadic, în toate anotimpurile : noiembrie—decembrie 1969, octombrie 1970, martie, aprilie, mai, iulie, august 1971, în cîteva perechi. Grupuri mai mari s-au văzut în timpul migrației : la 30.11.1969 zburau 24 ex. în formație, spre sud, la 31.03.971 migra spre nord un grup de 10 păsări.
25. *Tadorna ferruginea* (Pall.) Această specie rară s-a semnalat o singură dată, cînd un ex. foarte prudent s-a menținut pe partea nordică (31.05—01.06.971).
26. *Anas penelope* L. În număr mic, apare sporadic în martie (01.03.971), august (la 31.08.971 s-a observat 4 ex.), octombrie—noiembrie (1969—71).
27. *Anas strepera* L. Tot rară, apare în martie (28.03.970) și rămîne pînă în octombrie (11.10.970). Rareori se văd stoluri mai mari de 10—12.
28. *Anas crecca* L. În unele perioade rața mică este specia dominantă

numeric. Apare din august și rămâne pînă în martie, rar aprilie (10.04.971) — data întirziată (5, 11, 53), dar exemplare izolate s-au observat și în lunile de vară (30.05 ; 27.06 ; 28.07.971. — cîte un ex., care și-a păstrat capacitatea de zbor) în haina de nuntă. Stolurile mai mici încep să sosească din august și septembrie, atingînd numărul maxim (zeci de mii, în stoluri răslețe) în noiembrie—decembrie. Preferă apa dulce sau salmastră, pe mare nu se lasă decît foarte rar. În timpul odihnei sau la locurile de hrănit se amestecă de obicei cu rațe mari și peștrițe, pescăruși argintii și chire. Nu s-au văzut împreună cu *Anas querquedula*, cu toate că în august—octombrie și februarie—aprilie se află în același biotop.

29. *Anas platyrhynchos* L. Împreună cu *Anas crecca*, rața mare este cea mai frecventă rață. Se observă tot timpul anului în zona cercetărilor, avînd însă o dinamică sezonieră bine pronunțată. În aspectul hiernal stolurile se aglomerează mai ales pe părțile sudice, iar cînd vîntul nord-est suflă prea puternic, se adăpostesc în stufărișurile de pe Sahalin și Ciotic. Numărul lor atinge zeci de mii. De la sfîrșitul lunii februarie stolurile se fragmentează în grupuri mici și perechi, majoritatea lor părăsind insula, în așa fel, că în martie—aprilie specia abia este reprezentată prin cîteva perechi sau masculi solitari. Rața mare cuibărește chiar pe insulă, (Fig. 9.) însă cuiburile sînt deseori distruse de către ciorile grive. Aceasta se datorește faptului, că speciile de *Sterna* încă nu își întemeiază coloniile în timpul clocirii rațelor și nu își apără teritoriile de prădători. Cuiburile raței mare au fost identificate în majoritatea cazurilor în *Juncus maritimus*, totdeauna la margine (Fig. 10.), uneori și la baza tufelor de *Tamarix ramossima*. S-au găsit cuiburile ascunse și în *Salicornia herbacea* înaltă, în luna aprilie, sau în stufăriș. Numărul maxim de ouă găsit a fost 10, de regulă 8—9. Cloșca rabdă bine apropierea omului și își ia zborul în ultimul moment, ca să se lase măcăind în apropiere pe apă, cu tendința de a momi dușmanii din apropierea cuibului. În mai—iulie se pot observa grupuri mici, de cîteva zeci, ce se compun aproape exclusiv din masculi și rar cîteva femele, probabil sterile sau cu ponte distruse. Aceste stoluri de obicei se hrănesc pe mare. Rățoii încep să-și îmbrace haina de iarnă din septembrie (5, 11, 56), predominînd numeric celuilalt sex. Stolurile cresc, pînă la cca 500 de ex. Aglomerarea se accentuează și mai mult în octombrie, cînd se văd stoluri de zeci de mii, amestecate cu *Anas crecca*, mai rar cu *Anas acuta* și *Anas strepera*. Dacă iarna este mai dulce (1970—71) stolurile se mențin aici toată iarna.

30. *Anas acuta* L. Apre în aspectul hiernal, în număr, de 20—30 ex. pe zi de observație. Din alte anotimpuri posedăm o singură observație, din aprilie 1971.

31. *Anas querquedula* L. În număr maxim de cîteva zeci, rața cîriitoare se obsearvă de la sfîrșitul lui februarie (28.02.970) pînă în mijlocul lui octombrie (12.10.970).

32. *Anas clypeata* L. Cîteva perechi în septembrie—octombrie 1970 și septembrie 1971. Observații de primăvara, ca în per. I. nu avem.

33. *Netta rufina* (Pall.) Contrar zonei lagunelor, unde rața cu perucă abundă (1, 15), pe Sahalin apare numai în număr redus ce nu depășește 10—15 păsări la o singură observație. A fost identificată în aprilie (1971), iunie (1969), iulie și august (1969—71).
34. *Aythya nyroca* (Güld.) A fost observată numai pe partea nordică, la sud sau pe mare nu. Semnalarea cea mai timpurie: 28.03 (1970), cea mai întârziată: 31.10. (1969). Apare în număr redus.
35. *Aythya ferina* (L.) Mai rară, decât rața roșie, rața-cap-brun vizitează insula numai în lunile reci: din noiembrie pînă la început de martie.
36. *Aythya fuligula* (L.) Față de datele literaturii (3, 13, 15), noi am găsit mult mai rar în zona studiată această specie nordică. Numai o singură dată s-au observat câteva sute pe mare, la extremitatea sudică a insulei (29.11.1969), alte date erau sub 10 ex. (01.03.1970, 10—11.12.1970).
37. *Mergus serrator* L. Singurul reprezentant al genului, noi am găsit specia pe Meleaua, la 10—12.04.1971, în câteva perechi. Un mascul singular s-a mai observat la 30.05.1971. Tot un mascul solitar (poate identic cu cel din luna mai) la 29.06.1971 înota pe Meleaua, în apa mică, în direcția gurii canalului Farului. Fiind urmărit de aproape de prepelicarul observatorului, a zburat 20—30 m și s-a lăsat înapoi în apă, neputînd zbura pe o distanță mai mare. Atunci s-a scufundat și a apărut la 60—70 m, dar numai pentru câteva clipe. Prin scufundări succesive a ieșit din raza de observație. Nu s-a putut constata, dacă, este vorba de un exemplar rănit și rămas la noi și în sezonul cald, sau membrul unei perechi clocitoare, care în timpul observării a intrat deja în năpîrlire de vară, pierzînd capacitatea de zbor (56). Pe lângă această ipoteză pledează și faptul, că un ferestraș-moțat a mai fost observat și cu o lună mai înainte, avînd continuitatea prezenței din aprilie, după plecarea speciei în nord (17, 37, 56).
38. *Aquila pomarina* Ch. L. Brehm. O singură observație din 13.08.1969.
39. *Accipiter nisus* (L.) Ca și în per. I., o singură observație, din 11.10.1970.
40. *Haliaeetus albicilla* (L.) Față de per. I. s-a rărit simțitor. Nu s-au mai observat simultan nici măcar două ex. și numai de 7 ori în cele 54 zile de cercetări, precum urmează: iulie, august, septembrie, noiembrie 1969, martie, iunie 1970, august 1971. Chiar și în acești trei ani scade numărul observațiilor, ceea ce dovedește regresul incontestabil a codalbului, într-o perioadă așa de scurtă.
41. *Circus eruginosus* (L.) Heretele-de-stuf apare în martie (primul ex., un juvenil la 01.03.1970), observație mult timpurie (17, 37, 46, 56), rămîne toată vara, ultimele semnalări provenind din octombrie (31.10.1969). Printre victimele sale observate se numără *Anas platyrhynchos*, *Sterna hirundo*, *Corvus cornix*. Nu este numeros, 2—3 ex. pe zi de obs.
42. *Circus cyaneus* (L.) În pasaj, în aspectele prevernale și serotinale apare în număr redus. A fost observat în martie 1970 și 1971, ca și în august și septembrie 1969 și 1971.

43. *Pandion haliaëtus* (L.) Uliganul-pescar a fost văzut numai cu ocazia unei singure deplasări. La 08.10.970 au fost observate simultan 3 exemplare care pescuiau prin plonjări deasupra apei Meleaua. Apoi au zburat către interiorul insulei, cu prada (după aspect, în toate cazurile ciprinide) în gheare. Lăsindu-se pe buturugi aduse de apă, și-au consumat captura. Cu o zi în urmă s-a mai observat un uligan în zbor.

44. *Falco subbuteo* L. Cel mai frecvent falconid, chiar 3—4 observații pe zi în lunile calde, din 10.04.(1971) până în 31.10.(1970). Printre animalele-pradă s-au înregistrat *Sterna hirundo*, *Sterna albifrons*, *Phylloscopus* sp., *Turdus merula*, *Alauda arvensis*, *Carduelis carduelis*, *Fringilla coelebs* (34). Chirele îl gonesc cu vehemență din apropierea coloniei, totuși se găsesc multe cadavre de sternide în jurul buturugii preferate și folosită ca „loc de căsăpie“, mai ales juvenili abia zburători cad de pradă.

45. *Falco peregrinus* Tunst. Numai câteva observații sporadice din toamna lui 1969 (29.09 și 31.10) și 08-12.10.1970 atestă prezența speciei în zona studiată. În majoritatea cazurilor s-a văzut stînd pe buturugi sau mușuroaie.

46. *Falco vespertinus* L. Un ex., apoi două la 14.09.970, respectiv la 01.09.971, pe partea nordică.

47. *Falco tinnunculus* L. O singură observație, din 31.08.971.

48. *Coturnix coturnix* (L.) A fost semnalată numai din aprilie 1971, în număr de 6—8, dintre care s-a colectat un mascul.

49. *Grus grus* (L.) La 28.09.969 a trecut deasupra insulei un stol mare, dar nu în formație închisă, la o înălțime de cca. 120 m. Cele aprox. 140 de păsări zburau paralel cu țărmul, apoi au cotit spre sud, deasupra mării. La 31.03.971 pe malul mării s-a găsit cadavrul unui cocor bătrîn, mare și greu, îngrepat aproape complet în nisip de valuri. (Fig. 10.) Judecînd după direcția și puterea vîntului, probabil a căzut în mare undeva la nord-nord-est, fiind rănit sau obosit.

50. *Rallus aquaticus* L. În viziuna unui *Rattus norvegicus* s-a găsit cadavrul unui cîrstel-de-baltă, la 31.05.971.

51. *Porzana porzana* (L.) Un singur ex. observat, în stufărișul din sud, în septembrie 1969.

52. *Crex crex* (L.) Resturile unui ex. s-au găsit în galeria unui *Rattus norvegicus* la 31.05.971.

53. *Gallinula chloropus* (L.) Posedăm o singură semnalare din martie 1970.

54. *Fulica atra* L. Una dintre speciile cele mai regulat întîlnite, lișița se menține fidel pe partea nordică a insulei în apa mică și pe Meleaua, pînă în direcția gurii canalului Farului, evitînd apa mării. Prezentă la toate ieșirile, numărul ei suferă modificări puternice. În lunile de iarnă se concentrează chiar cu mii, mai ales printre Ostrovul Holinga, Ostrovul Mic și Sahalinul Mic. Din martie numărul îi scade, aproape la câteva perechi, ca să reapară cu puii în iunie-iulie. Cuiburi dove-ditoare nu s-au găsit, numai puii de oca. două săptămîni, dar aceștia

au fi putut să fie veniți și din alte părți, de pe ostroavele învecinate. În septembrie-octombrie încep iarăși aglomerări masive, în vederea iernatului, fapt confirmat și de alți autori (3, 13).

55. *Haematopus ostralegus* L. Fiind o specie de talie mai mare și de un colorit mai deosebit, se remarcă cu ușurință. Observații de pe Sahalin nu afirmă, că ostrigarul ar mai cuibări în țara noastră, ca în trecut (37, 50, 51, 59), cu toate că se poate observa și în aspectul vernal, dar în număr mic și sporadic. Apare în martie (observația cea mai timpurie provine din 29.03.970), se menține în aprilie (max. 50 de ex., în cele 3 zile de observații în 1970). Cîteva păsări izolate au fost văzute și în mai-iunie 1971, ca să fie înregistrate cu ocazia tuturor ieșirilor din august-septembrie 1969-71, în număr variabil, pînă la 15-20 la o deplasare. Ultimele observații provin din începutul lunii septembrie, dispariția mult prea grăbită față de datele literaturii (23, 37, 42, 50, 51, 56).

56. *Vanellus vanellus* (L). Preferă partea sudică, cu stof mărunt și țipirig, unde chiar clocește (pui abia zburători s-au găsit și la sfîrșitul lui iulie 1970). Se menține pe insulă în număr de cîteva zeci, în toate anotimpurile, din martie pînă în decembrie.

57. *Charadrius dubius curonicus* Gmel. Clocitul speciei, ca în per. I. nu s-a mai dovedit. Din aprilie (observația cea mai timpurie : 22.04.970), pînă în septembrie (ultima observație : 02.09.970) apare în același biotop, chiar și nișa ecologică, ca și *Charadrius alexandrinus*, fără a manifesta ostilitate, sau dușmănie. În august-septembrie se formează stolurile mai mari, de 30—40 ex., care părăsesc zona cercetată.

58. *Charadrius alexandrinus* L. Mai numeros, decît precedentul, prundărașul-mare apare în martie (la 28-30.03.970 s-a numărat cca 50 ex., în grupuri mici sau chiar în perechi!) și rămîne pînă în septembrie (la 14.09.970 s-au văzut ultimele 5 ex.). Cuibărește pe partea sudică, printre dunele mici, cu vegetație săracă. Cuiburile rudimentare (o scobitură simplă de nisip, garnisită cu cîteva scoici, de obicei cu *Cardium* sp.) sau puii mici, nezburați, au fost găsiți destul de tîrziu, față de literatură (17, 23, 37, 40, 50, 51, 59), ultimii chiar la sfîrșitul lui iulie (29.07.970). Aceștia au fost inelați (Fig. 11.). Puii au fost depistați cu ajutorul binoclului, în timpul cînd erau conduși de părinți pe marginea apei de regulă dinspre Meleaua, unde apa sălcie intră printre dune. La apropierea omului pasărea adultă se prefăce rănită pentru a îndepărta dușmanul în alte părți, iar puiul se ascunde și — datorită coloritului său criptic — rămîne aproape invizibil (Fig. 12.). În asemenea cazuri un prepelicar cu nas bun face servicii de neprețuit.

59. *Pluvialis squatarola* (L.) După unii autori (37, 56), ploierul argintiu ar fi mai rar, decît cel auriu. Totuși, pe Sahalin este bine reprezentată specia *P. squatarola*. Aceasta se datorește faptului, că ploierii aurii preferă biotopii mai uscați, chiar îndepărtați de apă, cum ar fi pășuni, cîmpuri etc. (42). Ploierul argintiu a fost observat atît în pasajul de toamnă cît și de primăvară. În martie 1970 au fost

văzute 4 ex. În 1971 pasajul de primăvară pare mai bogat : în afara celor 8 ex. răzlețite pe insulă la 29.05., mai zburau 38 ex. în stol compact, către nord, pasajul în acest anotimp mult întirziat (17, 50, 51). La 30.05.971 s-au observat numai 12 ploieri în perechi sau izolați, în haina aproape completă de nuntă. Numai două ex. erau cu năpirlirea rămasă în urmă : unul în penaj integru de iarnă, celălalt — avînd și un picior lipsă — prezenta numai cîteva pete întunecate pe abdomen. Cu o zi mai tîrziu nu mai era nici un ploier pe Sahalin. În aspectul estival, de asemenea, am identificat ploieri : În iulie 1969, 5 ex., iar în august pînă la 80 de păsări, majoritatea lor fiind în haina de vară. În septembrie și octombrie a scăzut intensitatea migrației, fiind văzute numai 27, respectiv 15 păsări. Ultimele observații provin din noiembrie : 1 ex. solitar pe insulă și 17 în stol compact, urmărind drumul sudului. În toamna anului 1970 s-au observat mai mulți ploieri ; 8 ex. în septembrie și peste 100 în octombrie, cînd printre stururile mici și exemplare solitare s-a observat și un stol mare de 50 de păsări, în haina de iarnă. Numai doi ploieri purtau încă penajul de vară. În aspectul estival din 1971 avem mai puține apariții : în iulie 1 ex., cu penaj de nuntă, 5 ex. solitari în august și 8 în septembrie. Ploierii argintii se mențin totdeauna la marginea dinspre Meleaua a insulei, fiind în compania fluierarilor, nisiparilor, fugacilor. Posedăm două piese doveditoare, din 28.09.969 (27) și 30.08.971.

60. *Pluvialis apricaria altifrons* (Ch. L. Brehm) Prima dată pe Sahalin a fost identificat de noi la 01.03.970, 6 păsări în haina de iarnă, identificarea fiind făcută pe baza lipsei petei negre subaxiliară. O altă semnalare provine din toamnă, cînd la 14.09.970 s-a numărat 29 de ploieri într-un stol răzlețit, din care 13 încă în penaj nupțial mai mult sau mai puțin compet, unul cu un picior lipsă. Tot în cursul aceleiași zi s-au mai ivit 3 ex. solitare.

61. *Arenaria interpres* (L.) Această specie rară și interesantă s-a semnalat numai toamna în număr mai mare : în septembrie 1969 în trei pîlcuri s-au numărat 13 ex. Din aspectele vernale și estivale posedăm cîteva semnalări : la 30.05.971 doi pietruși scormoneau printre scoici pe malul mării, cu o zi în urmă un alt ex. făcea baie în apa sălcie. Tot atunci s-a găsit un cadavru proaspăt în vizuina unui *Rattus norvegicus*, fără posibilitatea de a stabili, dacă a fost ucis de către rozătorul în cauză, sau găsit mort. În iulie și la 01 august 1970 s-au văzut de două ori cîte o pereche și o dată 3 păsări. Tot trei s-au identificat la 30.09.971, iar la 14.09.970 un mic stol de 5 ex. Noi posedăm două ex. doveditoare (27). Pietrușii se observă deseori împreună cu *Charadrius alexandrinus*, *Tringa totanus*, *Sterna hirundo*.

62. *Gallinago gallinago* (L.). De regulă pe marginea stufărișului din nord, a fost observat în martie (29.03.970), apoi din august pînă în decembrie 1969—71, în grupuri mici sau solitari, în număr mic.

63. *Scolopax rusticola* L. După unii autori, drumul sitarilor primăvara nu trece prin Deltă, ci mai la vest. Cadavrele găsite în martie și aprilie 1970 ca și un ex. colectat la 29.03.970 contrazic acestor pă-

rieri, mai ales, că s-au executat și alte observații asupra sitarilor primăvara în Deltă (29). Un cadavru mâncat de răpitor înaripat s-a găsit la 10.10.970, la extremitatea sudică, pe Roh.

64. *Numenius arquata* (L.) Observat în toate anotimpurile, cu ocazia aproape a fiecărei deplasări, culicul prezintă o fluctuație numerică puternică. Primăvara sosesc dinspre sud, în stoluri care ating chiar 150 de ex. (11.04.971), poposesc pe insulă și își continuă drumul către nord. În grupuri mici, sau izolat se remarcă toată vara, uneori numai după glasul său caracteristic. În august încep să sosească stolurile din nord, acestea fiind mai mici, decât cele de primăvară, nedepășind 70 de păsări (30.07.970). Pe timp de vară nu s-au observat manifestări caracteristice cuibăritului (strigăte, zbor nupțial). Pe Sahalin culicii se mențin la sud, în sărături, sau pe malul dinspre Meleaua, împreună cu nagîții, ploierii și fluierarii.

65. *Limosa limosa* (L.) Din primăvară posedăm puține date (1 ex. la 11.04.971), stoluri mici (în mai 1970 și 1971). Notăm prezența citorva sute în perioada de 15-19.06.969, deci în plin sezon de cuibărit. În iulie încep să sosească stoluri de 20—30 ex., care se contopesc în stoluri de sute și chiar mii în august. Interesant ne pare faptul, că în iulie se văd numai adulți, în haină cărămizie, care pot să fie masculi neclocitori, sosiți mai devreme dinspre nord. Sitarul-de-mal preferă apele salmastre dinspre sudul și vestul insulei, unde se menține în compania diferiților fluierari, pescăruși și chire.

66. *Tringa erythropus* (Pall.) Se observă mai rar pe insulă, în grupuri mici sau solitar, niciodată în stoluri mari. S-a găsit în lunile august și septembrie 1970, în număr mic, în aprilie 1971 câteva zeci, majoritatea lor fiind în penaj de iarnă. La 27.06.971 s-a observat o pereche în penaj nupțial.

67. *Tringa totanus* (L.) Cea mai comună specie de fluierar, observat din martie pînă în noiembrie, în număr variabil. Primăvara nu este așa de numeros, decât toamna, cînd stolurile nordice se adaugă celor autohtone. Cuibărește în număr de câteva perechi în țipirigul dinspre Roh. Puii bine ascunși în vegetație, au fost depistați cu ajutorul prepelicarului, în vederea inelării lor (15—16.06.969). Tot în aceste zile s-au observat și puii zburăți, împreună cu adulții. Aglomerările în vederea migrației de toamnă încep din iulie, formînd stoluri de 100-150, concentrările maxime fiind în august. Rar umblă singur (Fig. 13).

68. *Tringa nebularia* (Gunn.) De regulă în apropierea stolurilor de *Tringa totanus*, solitar sau în pîlcuri mici, a fost observat din iulie pînă în octombrie. Primăvara nu s-a semnalat.

69. *Tringa ochropus* L. Tot în număr mic a fost văzut din iulie pînă la sfîrșitul lunii septembrie, în număr restrîns. Din primăvară sînt puține date : un ex. la 11.04.971.

70. *Tringa glareola* L. O singură dată (30.05.971), două ex. au fost observate la Roh.

71. *Tringa hypoleucos* (L.) Trece pe insulă atit în pasajul de primăvară (aprilie-mai 1971) cit și toamna (iulie-septembrie 1970), în număr mic.
72. *Calidris minuta* (Leisl.) La 22.04.970 s-au observat un stol mic.
73. *Calidris alpina alpina* (L.) Apare în număr variabil, primăvara și toamna. Apare în martie (observația cea mai timpurie: 30.03.970), când formează grupuri mici sau stoluri uriașe, compacte, care execută un zbor minunat sincronizat. Haina de iarnă începe să o schimbe din aprilie, când numărul lor începe să scadă la citeva zeci. Exemplare întârziate s-au văzut și în luna mai, în haina frumoasă de vară. Lipsind din aspectul estival, se întorc la sfirșitul lunii septembrie — început de octombrie, unele păsări încă în haina de nuntă. Stoluri mari, în penaj de vară se adună în octombrie. La Roh, în octombrie 1970 s-a urmărit un stol de citeva sute, printre care două păsări erau încă în haină de vară. Stolurile mici se asociază de multe ori cu *Calidris alba*.
74. *Calidris alba* (Pall) (Pont.) În timpul migrației de toamnă este aproape la fel de numeros, ca și fugaciul -de-țarm, primăvara apare mai rar (numai în martie 1971 un grup mic de 10 și un stol masiv) în penaj de iarnă. Și în mai (1971) s-au văzut peste 70 de ex. în haină de nuntă, mult prea întârziați (17, 23, 50, 51, 53, 56). La sfirșitul lunii iulie apare din nou, în număr mic, avînd încă haina de vară, stolurile mai mari, de ordinul sutelor, formîndu-se numai în septembrie, din păsări năpirliti deja. S-a observat pînă în noiembrie. Multe ori se asociază cu *Calidris ferruginea*.
75. *Calidris ferruginea* (Pont.). Mai rară, decit cele două precedente, specia a fost văzută numai în aspectul serotinal, în 1970 și 1971, cu excepția lunii mai 1971, când 10 ex. a fost văzut (împreună cu cca. 25 *Calidris alba*) în penaj nupțial. Haina de vară o păstrează pînă la începutul lunii august.
76. *Calidris canutus* (L.) La 01.03.970 a fost colectat un exemplar, prima dată în Dobrogea și al doilea pe țară. Această captură deosebită a fost descrisă mai amănunțit în literatura de specialitate (26).
77. *Limicola falcinellus* (Pont.) Acest oaspete rar s-a remarcat numai de 3 ori: în septembrie 1969; (26), în aprilie 1970 (cite un grup de 5 ex.) și un ex. la 30.05.971 (Fig.), împreună cu citeva *Calidrie ferruginea* și *Larus minutus*.
78. *Philomachos pugnax* (L.) Această specie s-a reprezentat foarte slab în tot timpul cercetărilor. Prima semnalare de primăvară provine din aprilie (10.04.971; o femelă), un stol de 16 păsări la 30.05.971, apoi dispare pe tot timpul verii. Reapare din nou în august și rămîne pînă în octombrie, excepțional și în decembrie, un ex. rănit (35).
79. *Himantopus himantopus* L. S-a observat o singură dată, la 31.03.971, când o pereche zbura către nord de-a lungul insulei.
80. *Recurvirostra avosetta* L. Cu toate că cuibăritul ciocîntorsului s-a dovedit numai pentru 1971, găsind în mai citeva cuiburi cu ponte clocite puternic, plasate în interiorul coloniei de *Sterna*, specia este prezentă din aprilie (la 29.03.970 — 6 ex.) pînă în octombrie (12.10.970,

peste 100 de păsări, într-un stol 83), în număr variabil de la câteva pînă la câteva zeci (în perioada pasajului).

81. *Phalaropus lobatus* (L.) Despre cele două notații din 27-29.09.969 s-a scris în alte părți (27), amintim aici numai o altă observație la 31.08.971 cînd un ex. a fost observat de la cîtiva m. (Fig. 15). Aceasta înota repede în apa mică, contra vîntului, pînă în apropierea observatorului.

82. *Burthinus oedicephalus* (L.) În număr redus, pasărea ogorului s-a remarcat din aprilie (22.04.970) pînă în octombrie (12.10.970), mai ales datorită urmelor sale caracteristice, de trei degete, cu deschidere mică între degete, alcătuiind o pîrtie de obicei foarte complicată, pierdută printre dunele cu cîtină roșie. Observînd omul, pasărea — de o homocromie perfectă — se tupliează cu gîtul întins pe nisip, sau își ia zborul. Trăiesc două-trei prerechi pe insulă, cuibăritul însă — ca în per. I., nu a fost dovedit.

83. *Glareola pratincola* (L.) Mult mai redusă la număr (2—3 perechi), decît în per. I., ciovlica a fost observată în iunie—iulie 1969, s-a găsit un pui de câteva zile la 12.08.1969, în interiorul coloniei de *Sterna*. La sfîrșitul lui septembrie s-au văzut și 1—2 pui zburători, împreună cu părinți, care — la apropierea omului — se prefăceau rănite. Din 1971 avem mai puține date: numai în mai s-a observat 2—3 perechi în interiorul coloniei de chire.

84. *Stersorarius pomarinus* (Temm.) În legătură cu aparițiile speciei din 27-29.09.969, s-a mai scris într-o altă lucrare, deci nu vom insista asupra lor (27). La 13.09.970 s-a văzut un ex. adult, în faza deschisă, care a urmărit un *Sterna sandvicensis*, iar la rîndul lui a fost înconjurat și atacat de alte chire mari. În timpul zborului s-a putut observa bine coada cu cele două rectrice lungi, care nu s-au deschis nici în timpul cotiturilor bruște. La 30.07.971 un grup de 3, din care unul cu guler brun bine vizibil, zbura deasupra apei Meleaua. Și acești lupi-de-mare erau toți în faze deschise. Aceste observații ne fac să considerăm apariția lupilor-de-mare mai regulat, decît se credea pînă în prezent, considerații îndreptățite și de alți autori (21, 27).

85. *Larus fuscus* L. În număr mic se observă în toate anotimpurile, de obicei împreună cu *Larus argentatus*, grupuri mici compuse numai din pescăruși-negricioși se văd rar (la 10.04 și 11.04.970 s-au identificat 4, respectiv 10 într-un grup). În septembrie 1970 au fost observate câteva păsări mai negre și de talie mai redusă, decît pescărușii-negricioși obișnuiți. Nu este exclus, să fi fost subspecia *Larus fuscus fuscus*, în restul anotimpurilor fiind mai frecventă subspecia *Larus fuscus fuscescens* (56). În lipsă de material doveditor și comparativ nu putem afirma nimic în această privință.

86. *Larus argentatus cachinnans* Pall. După datele literaturii, această subspecie se găsește pe litoralul românesc. Pe Sahalin a fost văzut la fiecare ieșire, în toate hainele. În grupuri mai mici sau mai mari apare pe toată lungimea insulei. Se ferește de omul care merge pe jos, dar ambarcațiunile pescărești sînt urmărite de aproape și pescăruși de

- multe ori scot peștii din sculele pescarilor, chiar în timpul lucrului. La 30.08.971 s-a găsit un ex. tânăr, înecat într-un vintir a pescarilor.
87. *Larus canus* L. Zburînd de obicei, deasupra mării, pescărușul sur a fost observat în februarie și martie 1970, ca și în octombrie 1970, în număr redus. O semnalare din 31.07.970 ne pare foarte interesantă, timpurie (un ex. singuratic a fost observat timp îndelungat).
88. *Larus melanocephalus* Temm. Acest larid apare pe insulă ocazional, în număr redus. La 15-19.06.969 s-a văzut 8 ex., la 14.08.970 stoluri mici, năpîrlîți parțial, dar la 28.06.971 cca 260 ex. în zece stoluri de diferite mărimi (max. 100 într-un stol răslețit) zbura către sud, majoritatea lor fiind adulți în haina de vară.
89. *Larus ridibundus* L. Asemănător pescărușului argintiu, se observă tot timpul anului în număr mare și în toate hainele. La 31.08.971 s-au observat mai multe stoluri, totalizînd peste 1000 de păsări, care zburau către sud, în formații răslețite.
90. *Larus genei* Brême. Acest larid rar nu s-a observat decît o singură dată, la 27.09.969, cînd urmărea pescuitul cu setci, împreună cu *Larus ridibundus*.
91. *Larus minutus* Pall. Apare la fel de ocazional, ca și *Larus melanocephalus*. Sint observații din iunie și octombrie din 1969, martie, aprilie, mai-iunie, august-septembrie 1971. Niciodată nu prea numeros, se menține mai mult deasupra apei Meleaua, în grupuri mici, răslețite. Haina de nuntă s-a observat din martie pînă în august, majoritatea lor însă erau juvenili.
92. *Larus glaucoides* Meyer. Prezența pescărușului polar nu s-a semnalat pînă în 1970, cînd la 29 și 30 martie s-a observat cîte un ex. (28).
93. *Chlidonias hybrida* (Pall.) În număr mic s-a observat în aspectul serotinal din 1969—71.
94. *Chlidonias nigra* (L.) Apare neregulat din aprilie (24.04.1970) pînă în septembrie (02.09.971), eventual și mai tîrziu, dar identificarea exemplarelor în haină de iarnă întîmpină greutăți. Se vede împreună cu alte chirighite și chire.
95. *Gelochelidon nilotica* (Gmel.) Fiind observată mai ales pe partea nordică, pescărița apare din martie (28.09.969), în număr redus. Clocitul ei, ca în per. I. nu s-a mai dovedit.
96. *Hydroprogne caspia* (Pall.) În afara lunilor reci apare aproape cu ocazia fiecărei ieșiri. Situația acestei specii a fost tratată mai pe larg de autor în alte lucrări (31, 33, 47).
97. *Sterna hirundo* L. Datorită numărului mare a perechilor clocitoare, chira este specia cea mai caracteristică a perioadei de vară. Cu toate că documentarea asupra ei în vederea unui studiu detaliat este în curs, totuși vom prezenta cîteva date din biologia ei. Apare pe Sahalin la sfîrșitul lunii aprilie și rămîne pînă la sfîrșitul lunii septembrie (29.09.969). Colonia de cuibărit la început s-a limitat numai la partea sudică, dinspre Roh, dar în vara lui 1969 a început să se extindă către nord, densitatea cea mai mare avînd totuși spre extremitatea sudică. În 1970 numărul chirilor pare să se micșoreze, colonia se dispersează mai mult și apar două co-

lonii mai mici, ultima fiind situată în direcția gurii canalului Farului (Vezi Fig. 2). În 1971 pe cele două insulițe dinspre sud nu rămâne nici un cuib, dar nu sporesc simțitor nici cele două colonii formate în anul precedent. Referitor la desfășurarea cuibăritului dispunem de numeroase date. La sfârșitul lunii mai majoritatea pontelor sînt încă incomplete, cuibarele cu trei ouă sînt slab clocite (1971). În prima jumătate a lui iunie (1970) apar primii pui, în număr mic. Majoritatea pontelor ajung la eclozare în iulie și august. De ex. în această perioadă în 1970 s-a luat o piață de probă de cca 250 m × 35 m, unde la 01.08.969 s-au găsit 166 pui vii (cu ajutorul prepelicarului) care au fost inelați și 65 pui morți, majoritatea lor fiind călcați de oi și vaci aduse din localitatea Sf. Gheorghe în incinta rezervației. În august tot pe aceeași piață de probă s-au găsit 250 pui (tot cu ajutorul prepelicarului bine dresat) în abia patru ore. În iulie 1970 piața de probă a adăpostit 225 de pui. S-au observat numeroși pui mutilați de copitele animalelor domestice, cu craniile dezgolite, dar totuși vii, sau uneori fără o aripă. Infirmitățile sînt hrăniți pînă în toamnă de adulți, nefiind capabili de a se hrăni singuri. După plecarea adulților la sud, sînt sortiți pieirii murind de inanție sau în urma atacurilor răpitoarelor. În 1971 s-a ocupat și de materialul cuiburilor. Asemănător chirelor din alte țări, (8, 10) și aici se folosesc materiale atît din natură cît și resturi provenind în urma activității omului: așchii de lemn, talaj din saltelele unui barcăz eșuat pe mal, o dată chiar și un flacon de penicilină. Totuși, se vede o corelație între materialul cuibului și vegetația din jur (10), predominînd resturi de stof și de cătină roșie la nord și iarba sărată la sud. Mai ales pe partea sudică a coloniei nu sînt rare nici cuiburile fără căptușeală vegetală, care sînt garnisite cu gasteropode, în primul rînd cu *Mytilus galloprovincialis* și *Cardium* sp. (Fig. 17). Numărul mediu de ouă pe ponte în iunie (1971) a fost 2,34, calculate la 345 ponte controlate, în iulie 2,38, la 100 ponte controlate. Tot în iulie s-au măsurat și 238 ouă din 100 ponte luate la întimplare, găsind lungimea maximă a ouălor 46,2 mm, minimă 37,4, medie 42,54 mm; grosimea maximă 31,8 mm, minimă 28,1, medie 30,17 mm. S-au identificat și unele resturi de hrană; peștișori căzuți și neconsumați în interiorul coloniei. Dăm lungimile maxime a prăzilor măsurate: *Abramis brama*: 11,8 cm; *Alburnus alburnus*: 5,5 cm; *Gasterosteus aculeatus*: 5,4 cm; *Lucioperca lucioperca*: 11,2 cm; *Odontogadus merlangus*: 13,3 cm; *Ruthilus ruthilis*: 11,2 cm; *Trachurus mediterraneus*: 14,2 cm. Am prezentat aceste date, fiindcă în literatura noastră sînt puține date referitoare asupra hranei speciei, aspect intens tratat în lucrări apărute în alte țări (6, 7, 8, 9). Chirele pescuiesc cel mai intens în orele de dimineată și spre înserat (8, 9). În iunie 1971 s-au măsurat și distanțele minime între cuiburile de chire, distanțele minime de toleranță (39, 63) fiind de 183 cm, între cuiburile de chiră și chiră mică mai mult: 120 cm. Puii rătăciți în apropierea altor cuiburi nu o dată sînt omoriți de adulți, a căror teritoriu au călcat (Fig. 18). Puii părăsesc cuibul devreme, de obicei chiar în a doua zi după ecloziune și se ascund în iarba sărată, unde sînt găsiți și hrăniți de adulți. În caz de

pericol se tupilează în vegetația înconjurătoare (Fig. 16.) sau se refugiază în apă. Ultimii pui nezburători au fost observați relativ târziu : la 14.09 (1970). Dușmanii chirei sînt : *Falco subbuteo*, *Circus aeruginosus*, *Corvus cornix*. Primul atacă mai ales tineretul slab zburător, eretele prinde puii mici, cioara produce pagube mai ales la ouă, la începutul formării coloniei, mai târziu este gonită de adulți. Rozătorul *Rattus norvegicus* produce pagube importante, acumulînd chiar 40—50 ouă în galeriile sale, pe care le găurește de obicei la cele două extremități. Alți factori naturali, care pot influența negativ cuibăritul, sînt furtunile. Acestea pot provoca valuri puternice, care ajung pînă la cuiburile sau o acoperă cu nisip (Fig. 19). Factorii antropici influențează la fel reproducerea speciei mai ales prin introducerea animalelor domestice (vacii, cai, oi) care o calcă în picioare, sau o consumă (pisici, ciini, porci). Altfel pasărea are o longevitate destul de mare (4,58) — peste 20 de ani — și nu este sub presiune cinegetică la noi în țară. Acest lucru este conturat și de faptul, că din mulțimea de chire inelate (Fig. 20), din cele peste 1200 de inele aplicate de către autor pe această specie în perioada 1968—70, nici unul nu s-a recuperat pînă în prezent.

98. *Sterna albifrons*. Pall. Din aprilie pînă în septembrie-octombrie (29.09.970) se observă pe Sahalin, în număr redus față de specia precedentă. Cuibărește, cuiburile ei sînt așezate de obicei la marginea coloniei de chire, uneori și în interiorul coloniei. La 30.05.971 s-a găsit un cuib de *Sterna hirundo* cu 2 ouă, pe lingă care mai erau și 2 de *Sterna albifrons*. Puii sînt mai sălbatici, decît ai chirei, fug la apropierea omului (s-a întîmplat, ca un pui prins mai greu și inelat să fie găsit mort peste puțin timp — probabil din cauza șocului suferit). Puii s-au inelat la 16.06.969 și 27.06.971. Zece cuiburi cercetate mai amănunțit la 27.06.971, erau săpate în nisip, fără nici un material de căptușit, avînd 11,5 cm diametru în medie (max. 13, min. 10 cm) și 3,4 cm adîncime medie (max. 5 min. 2,8 cm). Alteori cuiburile sînt garnisite cu scoici marine, cel mai des cu *Mytilus galloprovincialis* și *Cardium* sp.

99. *Sterna sandvicensis*. Lath. Se menține din aprilie (10.04.971) pînă în octombrie (12.10.970) pe insulă în număr mare, dar nu așa de numeroasă, ca *Sterna hirundo*. Se observă mai ales pe Roh, odihnindu-se pe bancurile de nisip, pe marginea apei, asociată de obicei cu alte chire, chirighițe și deseori cu pescărițe-mari. Cuiburi sau pui nezburători, ca în per. I. nu s-au mai găsit, dar jocurile nupțiale și acuplarea se observă pînă la sfîrșitul lui mai. Insula este un teren important chirei mari pentru alegerea partenerilor, jocurilor nupțiale și locurilor de aglomerare în vederea migrației.

100. *Columba palumbus* L. Un singur ex. foarte sălbatic, la 11.04.971.

101. *Streptopelia turtur* (L.) S-a observat din aprilie (data cea mai timpurie la 12.04.971, 2—3 perechi) pînă în septembrie, în număr de cîteva perechi. O singură dată (31.05.971) s-a numărat 18 ex. într-un stol, în iarba sărată din sud. Pe partea nordică, unde vegetația de uscat este și mai sărăcăcioasă, nu apare.

102. *Asio otus* (L.) S-a observat un ex. la 30.11.969, în stufărișul din

nord și la 14.09.970 un alt ciuf, între cătina roșie din nord.

103. *Asio flammeus* (Pall.) Un singur ex. la 09.10.970, în iarbă sărată, la 30.03.971 tot un ex. în cătina roșie.

104. *Caprimulgus europaeus* (subsp. ?) La 29.05—01.06.971 s-au observat 6—8 ex. pe partea mijlocie a Sahalinului, unde s-au adăpostit mai ales în pilcurile de stuf și în iarbă sărată. Nu păreau timide, lăsându-se de multe ori direct pe nisip și zburînd mai departe cu câțiva metri la apropierea omului. În timpul zborului au fost deseori atacate de *Sterna hirundo*. Atacele (poate numai simulate ?) s-au încetat imediat după lăsarea lipitoarei pe sol (Fig. 21).

105. *Apus opus* (L.) Posedăm o singură observație din 01.08.970, 1 ex.

106. *Coracias garrulus* L. La fel n-avem decât o singură observație și în cazul dumbrăvencii. La 31.05.971 un cadavru destul de proaspăt a fost găsit în galeria unui șobolan (*Rattus norvegicus*).

107. *Upupa epops* L. Apare în perechi sau solitar, în mod regulat în prevernal. În celelalte luni ocazional vine de pe uscat, pînă în septembrie.

108. *Jynx torquilla* L. Singurul reprezentant migrator al piciformelor din țara noastră, capîntortură apare rar pe insula fără copaci. Am colectat un singur ex. la 12.08.970.

109. *Calandrella cinerea brachydactyla* (Leisl.) În stoluri mari, de 40—50 ex. Se observă mai ales în iarbă sărată, în martie, aprilie 1971 și în septembrie, cînd s-a văzut un ex. solitar.

110. *Melanocorypha calandra* (L.) În stoluri mici s-a văzut în perioadele autumnale din 1969 și 1971, în 1970 a fost văzut numai în februarie-martie.

111. *Galerida cristata* (L.) În perechi sau solitar, ciocirlanul a apărut în septembrie 1969, octombrie 1970 și martie 1971.

112. *Alauda arvensis* (subsp. ?) În stoluri mici s-a observat în septembrie 1969, în februarie-martie 1970, aprilie 1971. Preferă zonele cu vegetația xerofită.

113. *Hirundo rustica* L. Specia cuibărește în număr mare în localitatea Sf. Gheorghe, la Ciotic și la Farul Vechi. În condițiile meteorologice prielnice trece și pe insulă, unde a fost observată din aprilie (10.04.1971) pînă în octombrie (12.10.970).

114. *Riparia riparia* (L.) Cîteva ex. la 22.04.970, ca și în mai-iunie, august-septembrie 1971.

115. *Motacilla alba* L. Apare pe sahalin în mod regulat, în toate lunile, începînd din martie (28.03.1970) pînă în decembrie (11.12.970), în număr variabil, dar mai mic, decât în per. I.

116. *Motocilla flavo* (subsp. ?) Efectivele speciei par mai mici decât în per. I. Din 1969 posedăm observații din iunie, iulie și august, din 1970 codobatura galbenă s-a observat în aprilie, mai-iunie și august-septembrie, totdeauna în număr mic. În lipsa materialului colectat sau capturat în plasă, nu ne putem pronunța în privința subspeciilor.

117. *Anthus trivialis* (L.) S-a identificat în septembrie 1970, colectînd un ex.

118. *Anthus cervinus* (Pall.) A. fost văzut 1 ex. în haină de iarnă, la

12.10.970.

119. *Lanius collurio* L. În aspectul serotinal (septembrie 1970—71) s-au observat câteva ex., mai ales juvenili, în partea nordică, în tufele de cătină roșie sau pe fire de stuf.
120. *Lanius minor* Gmel. De asemenea, tot pe partea nordică, unde își găsește poziții bune pentru a sta la pîndă, s-a observat și sfrinciocul de vară, în iulie-august 1970, august-septembrie 1971, predominînd indivizii imaturi. La sud, unde pozițiile proeminente lipsesc, ca punct de pîndă îi servește punctul trigonometric.
121. *Troglodytes troglodytes* (L.) În zona stufului, sau chiar în grămezi de crengi aduse de valuri, a fost observat în februarie, martie și octombrie 1970, ca și în martie 1971, totdeauna în număr redus. S-ar putea să apară pe insulă și în celelalte luni, dar avînd o viață foarte ascunsă, este greu de observat.
122. *Acrocephalus schoenobaenus* (L.) Prezența lăcarilor pe Sahalin este certă în tot timpul anului, în afara aspectului hiemal. Totuși, identificarea lor este foarte dificilă, mai ales în perioada cînd nu cîntă. Colectarea lor sau capturarea cu plase, la fel întîmpină greutăți. Ne vom referi mai jos numai la identificările certe, pe care le-am putut face datorită unor împrejurimi favorabile. Aceste considerente se referă și la specii de *Phylloscopus* și *Hippolais*, care nu au putut să fie determinate pînă la specie, iar prezența genului, fără specie, nu l-am semnalat. Lăcarul a fost observat în septembrie 1970, în stuf.
123. *Acrocephalus palustris* (Bechst.) S-a identificat în iulie-august 1970.
124. *Acrocephalus scirpaceus* (Herm.) Puține observații atestă prezența speciei, în august-septembrie 1971, în stufărișul din sud.
125. *Acrocephalus arundinaceus* (L.) Specia cea mai caracteristică dintre toți lăcarii, lăcarul mare se poate observa din aprilie (22.04.970) pînă în septembrie (02.09.971) dar probabil și mai tîrziu, ca și în alte părți ale țării (46).
126. *Hippolais pallida elaeica* (Linderm.) Puține observații sigure avem despre specie : septembrie 1970 și august—septembrie 1971 din toamnă, cînd apar în număr mare pe cătina roșie din nord.
127. *Sylvia nisoria* (Bechst.) O singură observație avem despre silvie-porumbacă, din august 1969, din zona sudică.
128. *Phylloscopus collybita* (subsp. ?) În pasajul de toamnă a fost observată în septembrie 1969, august-septembrie 1971, iar primăvara în aprilie 1971, în număr mare. În această perioadă pitulicea predomină numeric dintre paseriformele din insulă.
129. *Phylloscopus trochilus* (subsp. ?) Posedăm mai puține date despre această specie, din noiembrie-decembrie 1969 (aparitie tîrzie !) și aprilie 1970.
130. *Regulus ignicapillus* (Temm.) Puține observații atestă prezența aușelului. Noi am identificat în octombrie 1969 și aprilie 1971. câteva exemplare în zona dunelor cu cătina roșie.
131. *Regulus regulus* (L.) Observat la o singură ieșire, aușelul-de-iarnă. a fost identificat în decembrie 1970, în același biotop, ca și cealaltă.

specie.

132. *Muscicapa striata* (Pall.) Nu prea numeros, în zona dunelor cu tufe și la sud, mai ales pe punctul trigonometric sau în jurul colibelor temporare a pescarilor, muscarul a fost observat în septembrie, octombrie 1970, mai—iunie și august—septembrie 1971.

133. *Ficedula parva* (Bechst.) Cel mai frecvent dintre muscari, apare în pasajul de toamnă, primăvara nu a fost observat. Apare în august (1971), septembrie, octombrie 1970, septembrie 1971. Preferă locurile mai deschise, apropierea bărcilor pescărești, punctul trigonometric, dar a fost capturat cu plasă chiar și în stufăriș. (Fig. 22).

134. *Saxicola rubetra* L. Avem o singură observație din aprilie 1970.

135. *Phoenicurus phoenicurus* (subsp. ?) Apare atît în pasajul de toamnă (septembrie 1969 și 1970) cît și primăvară (aprilie 1971) în număr redus. De obicei se menține în apropierea obiectivelor construite de om : bărci, colibe.

136. *Phoenicurus ochrurus gibraltariensis* (Gmel.) Cele arătate mai sus, se referă și asupra codroșului-de-munte. A fost observat însă mai rar, în martie și octombrie 1970.

137. *Luscinia megarhynchos*. Ch. L. Brehm Posedăm o singură observație ce se referă asupra privighetoarei, din 01.08.970, din zona dunelor cu tufe.

138. *Luscinia svecica svecica* (L.) Această privighetoare a fost semnalată pentru prima dată în țară în zona cercetată, colectînd două ex. doveditoare (32).

139. *Erithacus rubecula* (L.) În aspectul prevernal pasajul ei este mai puțin intensă, s-a semnalat numai din martie 1970 și aprilie 1971. Toamna apare în număr mai mare, dar totdeauna solitară, din august (1970) pînă în decembrie (1969). Se adăpostește în stuf sau în tufele de cătină roșie, deseori pe lângă colibele pescărești.

140. *Oenanthe oenanthe* (L.) Apare din martie (observația cea mai timpurie din 28.03.970 ; cca 30 de ex.) în număr destul de mare, pînă la 50 de păsări pe zi, răsfirate de-a lungul insulei, solitare sau în perechi. În aspectul vernal numărul scade, ca să se mărească în aspectul serotinal. Ultimele observații provin din 12.10.970, ca datele cele mai de toamnă.

141. *Oenanthe pleschanka* (Lepechin). Acest pietrar de un colorit deosebit noi am remarcat prima dată la 22.04.970, în nordul extrem a Sahalinului. A fost un mascul adult, ca și celălalte ex. observate mai tîrziu : două păsări la 12.04.971.

142. *Turdus viscivorus* L. Apare mai rar, am observat un ex. în octombrie 1970.

143. *Turdus pilaris* L. În februarie 1970 și martie a aceluiași an s-au identificat 10—15 ex. răzlețite, mai ales pe partea nordică.

144. *Turdus philomelos* Ch. L. Brehm. Am observat în număr restrîns în septembrie, octombrie 1969, martie, decembrie 1970, aprilie 1971.

145. *Turdus iliacus* L. S-a colectat un ex. la 28.02.970 (aparitie foarte timpurie !), fiind observat și în martie, 2—3 ex.

146. *Turdus medula* L. Cea mai frecvent din tot genul, mierla a fost observată din februarie—aprilie în timpul pasajului de primăvară și în octombrie—decembrie toamna, devenind multe ori și prada răpitoarelor aripate. În aspectul estival avem o singură semnalare : 16.06.969.
147. *Turdus torquatus alpetris* (Ch. L. Brehm) În martie 1970 s-a identificat doi masculi pe insulă, iar în localitatea Sf. Gheorghe s-a colectat un mascul în haina de iarnă.
148. *Panurus biarmicus russicus* (Ch. L. Brehm) Prezența pițigoiului-de-stuf este strict legată de existența papurei și a stufului în biotopul respectiv. Noi am observat numai în stufărișul din nord, având date dispersate : iulie—august, octombrie, noiembrie—decembrie 1969, august 1970, august—septembrie 1971. Identificarea lui se face mai ales după glasul său metalic, caracteristic.
149. *Emberiza calandra* L. A fost identificată o dată, la 14.08.969.
150. *Emberiza schoeniclus* (subsp. ?) Presura de stof a fost observată, dacă nu cu ocazia fiecărei ieșiri — probabil datorită investigațiilor insuficiente în zona stufului des din nord — în toate anotimpurile, atât solitară, cit și în stoluri. Nu s-au putut stabili subspeciile de care aparțin populațiile, mai ales în perioada pasajelor.
151. *Fringilla coelebs* L. Apare în număr mic, în pasajul de primăvară (martie 1970 și 1971, aprilie 1971) și de toamnă (octombrie 1970).
152. *Carduelis chloris* (subsp. ?) S-a observat în martie 1970, 2 ex.
153. *Carduelis carduelis* (subsp. ?) În aspectul prevernal din 1971, sticletele a fost înregistrat mai des ca un component a hranei răpitorilor, decît viu. S-au observat în total 6 ex. și 10 cadavre, acestea fiind lăsate pe movițe și copaci aduși de apă, de către șoimi și ulii. (34).
154. *Montifringilla nivalis* (L.) Chinghița este un oaspete rar a ornitofaunei noastre (16). Cele citeva observații asupra lui au fost executate în regiunile muntoase. Din Dobrogea avem o singură descriere, care să-i potrivească (2), însă fără o identificare sigură. Noi am observat această pasăre interesantă la 28.03.970, pe capătul nordic a Sahalinului. Pasărea se mișca vioi în stufărișul rar, nu manifestind frică deosebită față de om. În zbor i s-a putut deosebi clar dungile albe de pe aripi. Din păcate, această raritate nu a putut să fie colectată, din motive obiective.
155. *Sturnus vulgaris* (subsp. ?) Posedăm o semnalare din 22.04.970, 2 ex. în zbor pe capătul nordic.
156. *Sturnus roseus* (L.) Prezența lăcustarului pe insulă este atestată printr-o singură observație din 30.05.971, cînd la o colibă pescărească un stol de 4 păsări s-a lăsat pe sol și pe stîlpii colibeii (Fig. 23), în căutare de hrană. Tot acolo s-a mai zărit și un alt stol de 8 păsări în zbor.
157. *Pica pica* (L.) Apare numai pe partea nordică, unde există stof, care-i servește ca adăpost. La sud, unde vegetația este mai sărăcăcioasă, lipsește. Vine pe Sahalin ocazional, în toate anotimpurile. Nu s-a observat, dacă a pricinuit pagube.

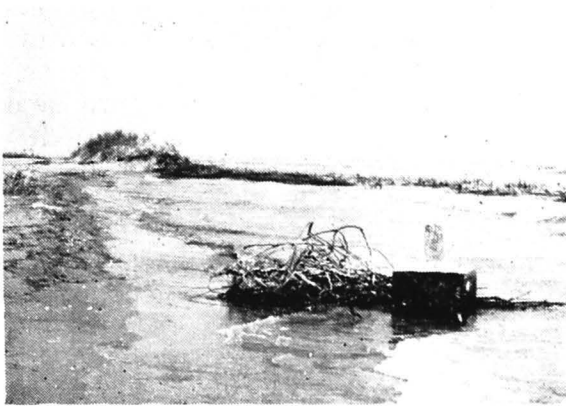

Fig. 1.: Acest punct geodezic la începutul cercetărilor noastre a fost despărțit de mare de o fișie de nisip lată de cca. 80 m și dune înalte.

Fig. 3.: Dune eoliene pe Sahalinul MIC

Fig. 4.: Mușuroaie rezultate în urma interacțiunii vântului și apei.

Fig. 6.: *Salicornia herbacea* —
iarbă sărată.

Fig. 7.: Dispunerea caracteristică a
petelor pe o piele de *Gavia stellata*.

Fig. 8.: Cuib de *Anas platyrhyn-*
chos.

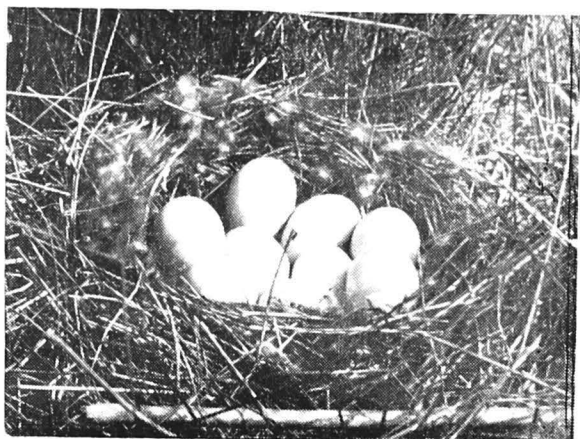

Fig. 9.: Cadavrul unui *Grus grus*,
adus de valuri.

Fig. 10.: Pui inelat de *Charadrius alexandrinus*.

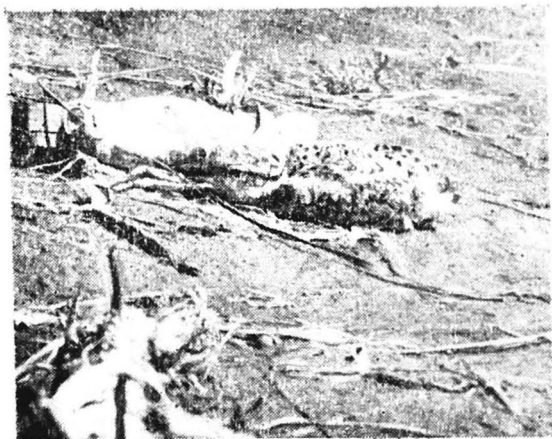

Fig. 11.: Homocromia și poziția ca-
racteristică la *Charadrius alexandri-
nus*.

Fig. 12. : *Tringa totanus*.

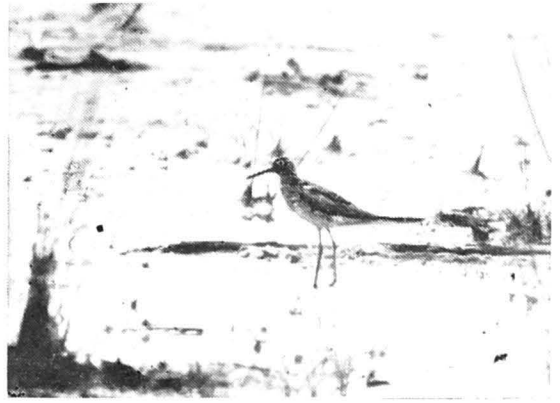

Fig. 13. : *Limicola falcinellus*.

Fig. 14. : *Phalaropus lobatus*.

Fig. 15. : *Glareola pratincola*.

Fig. 16. : Vegetația în colonia de *Sterna hirundo*.

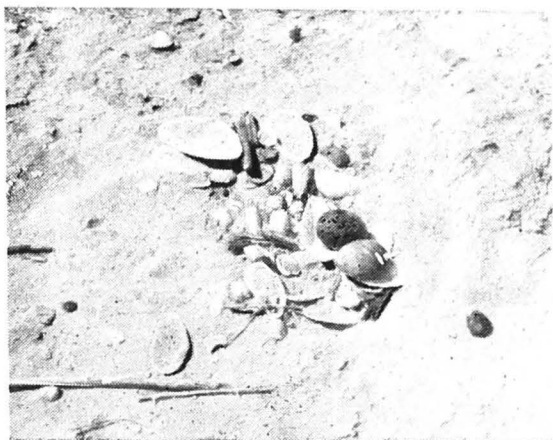

Fig. 17. : Cuib garnisit cu scoici.

Fig. 18.: Pui de *Sterna hirundo*, ucis lângă un cuib străin, în preajma căruia a pătruns.

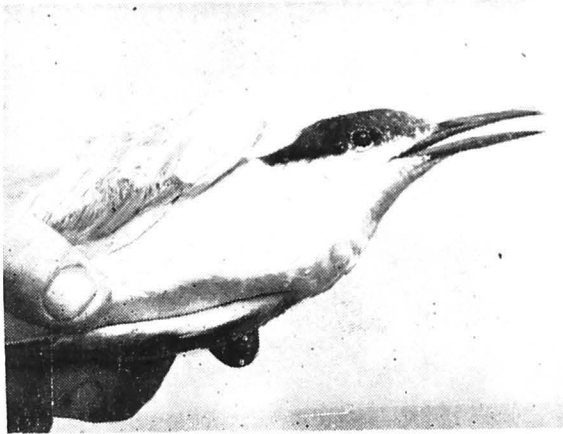
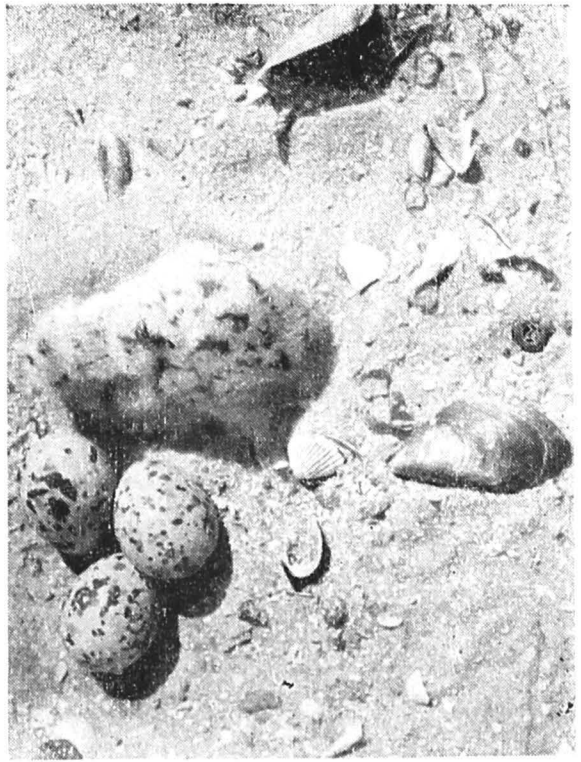
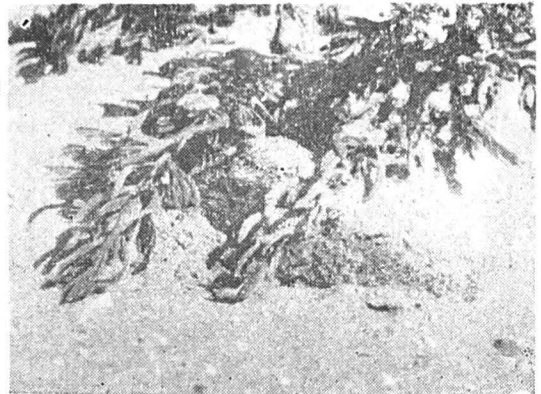

Fig. 20.: *Sterna hirundo* capturat în vederea inelării.

Fig. 19.: Pui de *Sterna hirundo* acoperit de nisip în urma unei furtuni (i se disting numai conturile, ochiul și ciocul).

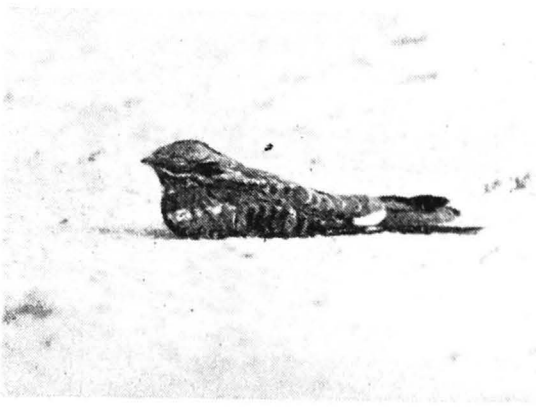

Fig. 21. : *Caprimulgus europaeus* pe sol.

Fig. 22. : *Ficedula parva* în plasă.

Fig. 23. : *Sturnus roseus*.

158. *Corvus frugilegus* L. Apare de obicei în timpul pasajului de primăvară (martie, aprilie), dar s-a semnalat și în octombrie (1970) în stoluri mici.

159. *Corvus cornone sardonius* Kleinschm. și *Corvus corone coronix* L. Cu toate că ciorile au fost observate cu ocazia tuturor ieșirilor nu s-au putut întotdeauna delimita cele două subspecii, care — mai ales în timpul pasajelor — se găsesc simultan în același biotop. Cioara grivă produce pagube deosebit de mari în cuiburile diferitelor specii de păsări de interes vânătoresc sau faunistic (1), distruge majoritatea cuiburilor de rață mare și pe Sahalin. Coloniile de chire pot fi prădate numai la margini sau la începutul perioadei cuibăritului, când chirele nu își apără teritoriul cu atâta vehemență. Numărul ciorilor grive (pasărea fiind o specie sinantropă) arată o tendință de creștere accentuată, îngrijorătoare.

Concluzii. Continuând cercetările referitoare la ornitofauna Insulei Sahalin, în perioada de 15.06—02.09.971 s-au efectuat un număr de 21 ieșiri, totalizând 54 de zile de observații. În această perioadă au fost identificate 159 de specii diferite, aparținând la 18 ordine (din cele 19 existente în țară, ceea ce reprezintă 94,73%) și 41 familii (din 56 existente, ceea ce reprezintă 73,21%). Față de 271 specii descrise din toată Delta cu o suprafață de 251.000 ha. (55), numărul de specii identificate reprezintă 58,66% în perioada a II-a, la care mai adăugăm încă 18 specii observate în per. I., care nu erau prezente în perioada a II-a, numărul total a speciilor ridicându-se la 177, adică 65,33%. Acest procent — ținând cont de suprafața redusă a insulei — ne pare destul de ridicat și subliniază importanța deosebită a teritoriului studiat, în ecologia și fenologia păsărilor din Delta.

În per. II, am identificat 40 de specii nedescrise din per. I. Acest lucru — după părerea noastră — nu se datorește îmbogățirii ornitofaunei, ci perfecționării tehnicii a observării, a cunoașterii mai bine a terenului și a păsărilor și — în măsură hotărâtoare — a numărului mai mare de ieșiri pe teren : 54 de zile, față de 21 de zile în 8 ieșiri. Vom enumera mai jos speciile semnalate în per. I., nedescrise în per. II, ca și păsările identificate în per. II., care lipsesc din lista primei perioade

Speciile din per. I., nedescrise în per. II.

Phalacrocorax pygmaeus

Botaurus stellaris

Ciconia ciconia

Buteo buteo

Falco columbarius

Charadrius hiaticula

Lymnocyptes minimus

Stercorarius parasiticus

Larus marinus

Chlidonias leucoptera

Columba oenas

Locustella luscinioides

Saxicola torquata

Parus caeruleus

Plectrophenax nivalis

Coccothraustes coccothraustes

<i>Gavia stellata</i>	<i>Asio otus</i>
<i>Podiceps ruficollis</i>	<i>Jynx torquilla</i>
<i>Casarca ferruginea</i>	<i>Apus apus</i>
<i>Aythya ferina</i>	<i>Calandrella cinerea brachydactyla</i>
<i>Aythya fuligula</i>	<i>Galerida cristata</i>
<i>Mergus serrator</i>	<i>Anthus trivialis</i>
<i>Aquila pomarina</i>	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
<i>Pandion haliaëtus</i>	<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Falco peregrinus</i>	<i>Muscicapa striata</i>
<i>Rallus aquaticus</i>	<i>Ficedula parva</i>
<i>Porzana porzana</i>	<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Crex crex</i>	<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Gallinula chloropus</i>	<i>Luscinia svecica svecica</i>
<i>Calidris alpina</i>	(prima dată în țară)
<i>Himantopus himantopus</i>	<i>Oenanthe pleschanka</i>
<i>Phalaropus lobatus</i>	<i>Turdus viscivorus</i>
<i>Stercorarius pomarinus</i>	<i>Emberiza calandra</i>
<i>Larus canus</i>	<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Larus glaucoides</i> (prima dată în țară)	<i>Montifringilla nivalis</i>
<i>Columba palumbus</i>	<i>Sturnus roseus</i>

Speciile, după fenologia lor, le-am clasificat în 5 grupe (ținând cont de situația lor raportată pe țară și nu pe insulă): oaspeți de iarnă: 16 specii (10,06%); oaspeți de vară: 79 specii (49,68%); specii de pasaj: 32—(20, 12%); specii sedentare: 24 — (15,15%); eratice: 8—(5,03%).

Printre speciile observate sînt și cîteva pe care le putem considera rare și chiar foarte rare. De ex. semnalăm prima dată pe teritoriul României pescărușul polar — *Larus glaucoides*. La fel, nouă pentru listele avifaunistice și privighetoarea nordică — (*Luscinia svecica svecica*) — subspecie nouă țării. S-au adăugat observații fenologice și etologice la biologia unor specii mai puțin cercetate la noi, cum ar fi: *Puffinus puffinus*, *Haematopus ostralegus*, *Pluvialis squatarola*, *P. apricaria*, speciile de *Calidris*, *Stercorarius pomarinus*, *Montifringilla nivalis*, sau care prezintă importanță cinegetică mai deosebită. Colonia de *Sternidae* de asemenea a fost în centrul atenției, dat fiind faptul, că marea majoritate a chirelor din țară clocește aici. Considerăm, că insula trebuie scoasă cît mai grabnic de sub influența factorilor antropici, cum ar fi pășunatul intensiv la ora actuală în ciuda tuturor intervențiilor pe plan local, tăierea stufului și deplasarea turiștilor, aceasta din urmă luînd proporții îngrijorătoare în ultimii ani. Sîntem convinși, că marele aflux de turiști neorganizați ca și amenajările de proporții gigantice planificate la cîteva km mai la nord de localitatea Sf. Gheorghe, unde construcțiile au și început, vor nimici rezervația, dacă nu se ia următoarele măsuri:

— Insula să fie declarată rezervație cu cel mai sever regim, unde să aibă acces numai ornitologi și cercetători autorizați de organul tutelar al rezervațiilor — Academia R.S.R.

— Să se acorde un post de paznic numai pentru Sahalin și nu pentru întregul sistem de rezervații „Perişor-Zătoane — Sahalin“, această suprafață mare fiind imposibil de supravegheat de o singură persoană, mai ales dacă aceasta nu dispune de mijloace rapide de locomoție.

— Acțiunile antropice, extrem de periculoase asupra echilibrului biologic să fie diminuate cât se poate de mult.

Prin luarea acestor măsuri, s-ar putea evita, cel puțin pentru o anumită perioadă, distrugerea totală a acestui colț minunat de țară, acest loc important de popas și de cuibărit a călătorilor înaripați, care nu numai că sînt părțile organice componente, importante ale naturii înconjurătoare dar și frumusețile și bogățiile de neprețuit a țării, a întregii omeniri.

BIBLIOGRAFIE

1. ALMĂȘAN H., SCĂRLĂTESCU G., MANOLACHE L., DRAGOMIR N., INAȘCU M.: *Contribuții la cunoașterea cuibăritului unor specii de păsări din Delta Dunării*. Peuce I, Tulcea, 1971.
2. ALMASSY GY. V.: *Ornithologische Recognoscierung der rumänischen Dobrudscha*. Aquila, 5., Nr. 1—3, Budapest, 1898.
3. ANDONE G., PAȘCOVSCHI S., ALMĂȘAN H., ANDONE L.: *Materiali po zimovke vodoplavaiușcih i bolotnih ptij v Delte Dunai v 1959—1961 gg*. Migrat, ptij i mlekopitaiușcih. Moskva, 1965.
4. AUSTIN O. L., AUSTIN O. L. JR.: *Some Demographic Aspects of the Cape Cod Population of Common Terns*. Bird Banding, Vol. 27., Nr. 2., 1956.
5. BOBAK A. W.: *Unsere Wildenten*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 131, Wittenberg Lutherstadt, 1954.
6. BOECKER M.: *Stichlinge als Seeschwalbenbeute*. Ornith. Beobach., 6/1965.
7. BOECKER M.: *Der „Fütternerfolg“ bei Fluss- und Küstenseeschwalbe (Sterna hirundo und St. paradisea)*. Die Vogelwelt, 6/1968.
8. BOECKER M.: *Vergleichende Untersuchungen zur Nahrunges- und Nistökologie der Flusseeeschwalbe (Sterna hirundo L.) und der Küstenseeschwalbe Sterna paradisea Pont.)*. Bonn. Zool. Beitr., 1, 2/1967.
9. BOECKER M.: *Zur Tagesaktivität der Seeschwalben*. Journ. Für Ornith., 1/1968.
10. BOECKER M.: *Beziehungen zwischen Nistmaterial und Umgebungsvegetation der Nester bei der Flusseeeschwalbe (Sterna hirundo L.)*. Bonn. Zool. Beitrn., 1, 3/1969.
11. BOETTICKER H.: *Gänse und Entenvögel aus aller Welt*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 73, Leipzig, 1952.
12. CIOCHIA V.: *Sur les aires de nidification et d'hivernage de l'Europe et du Proche Orient chez Cygnus olor (Gmel.) et Cygnus cygnus (L.) Aves*. „Univ. Al. I. Cuza“ Iași Lucr. Stațiunii de Cercet. Mar. „Prof. I. Borcea“ Agigea. III. 1969.
13. CIOCHIA V., HAFNER H.: *Observations sur quelques espèce d'oiseaux qui hivernent sur le littoral roumain de la Mer Noire et dans le Delta du Danube*. Lucr. Stațiunii de Cercet. Marine „Prof. I. Borcea“ Agigea. III. 1969.
14. COTTA V., BODEA M.: *Vinatul României*. Ed. Agrosilvică, București 1969.
15. DRAGOMIR N. I., INAȘCU M.: *Aspecte privind frecvența unor specii de păsări acvatice de interes vânătoresc și faunistic din Delta Dunării și Balta Brăilei*. Peuce I, Tulcea, 1971.
16. DOMBROWSKY R.: *Păsările României*. București, 1946.
17. GREUTZ G.: *Geheimnisse des Vogelzuges*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 75, Leipzig, 1952.
18. HOLLOW P.A.D.: *The Popular Handbook of British Birds*. Witherby, London, 1968.
19. HÖHN E.O.: *Die Wassertreter*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 349, Wittenberg Lutherstadt, 1965.
20. IMPE VAN J.: *Neue Angaben über die rumänische Ornithofauna*. „Le Gerfaut“, 58, 1968.
21. IMPE VAN J.: *Passage regulier de Puffinus p. yelkouan (Acerbi) et de Stercorarius pomarinus (Temm.) le long de la côte Roumanie*. „Alauda“, XXXVII — 1, Paris, 1969.
22. IMPE VAN J.: *Concentration enorme de Podiceps nigricollis Brehm, en Dobroudja — Roumanie*. „Alauda“ — 1, Paris, 1969.
23. IMPE VAN J.: *Migration d'automne de Iaro-limicoles en Dobroudja maritime du sud (Roumanie)*. „Le Gerfaut“, 60, Bruxelles, 1970.

24. IVANOV A. I., STEGMAN B. K.: *Kratkij opredeliteli ptit S.S.S.R. „Nauka“*, Moskva, Leningrad, 1964.
25. KEVE A.: *Nomenclator Avium Hungariae*. Budapest, 1960.
26. KISS J. B.: *Un fugaci islandic pe Sahalin*. Vinăt. și pesc. sport., București, 7/1970.
27. KISS J. B.: *Cîteva păsări mai puțin obișnuite în colecția Muzeului Deltei Dunării (II)*. Rev. Muz., București 3/1970.
28. KISS J. B.: *Larus glaucoides — specie nouă țării*. Rev. Muz., București, 5/1970.
29. KISS J. B.: *Primăvara sînt sitari în Deltă?* Vin. și pesc. sport., București, 3/1971.
30. KISS J. B.: *Date preliminare asupra ornitofaunei Insulei Sahalin și rolul ei în migrație*. Peuce I., Tulcea, 1971.
31. KISS J. B., MĂTIEȘ M.: *Iarăși despre pescărița-mare*. Vinăt. și pesc. sport., București, 7/1971.
32. KISS J. B.: *Luscinia svecica svecica — subspecie nouă țării*. (sub tipar).
33. KISS J. B., MĂTIEȘ M. M.: *Pescărița-mare — Hydroprogne caspia (Pall.) — în Delta Dunării, în Dobrogea maritimă și intensificarea migrațiilor transcontinentale ale ei*. (sub tipar).
34. KISS J. B.: MANOLACHE L.: *Mortalitatea păsărilor pe timp de iarnă în cartierele de iernare în zona vîrsării brațului Sf. Gheorghe (în pregătire)*.
35. KOHL I., KISS J. B.: *Răniri, fracturi și anomalii la unele specii de păsări* (sub tipar).
36. KÖNIG C.: *Europäische Vögel*, II. Belser Verlag, Stuttgart, 1967.
37. LINȚIA D.: *Păsările din R.P.R.*, II — III. Ed. Acad. R.P.R., București, 1954—55.
38. LOVASSY S.: *Magyarország gerinces állatai és gazdasági vonatkozásuk*. Budapest, 1927.
39. MACARTHUR R., CONNELL J. H.: *Biologia populațiilor*. Ed. Științ. București 1970.
40. MAKATSCH W.: *Der Vogel und sein Ei*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 3, Leipzig, 1952.
41. MAKATSCH W.: *Der Vogel und sein Nest*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 14, Leipzig, 1953.
42. MAKATSCH W.: *Die Vögel an Strand und Watt*. Neuman Verlag, Radebeul und Berlin, 1962.
43. MAKATSCH W.: *Wir bestimmen die Vögel Europas*. Neumann Verlag, Leipzig, 1966.
44. MAKATSCH W.: *Kein Ei gleicht dem anderen*. Neumann Verlag, Radebeul, 1967.
45. MANOLACHE L.: *Contribuții la cunoașterea hranei gîștei de vară (Anser anser L.) în cartierele de iernare*. Peuce, I., Tulcea, 1971.
46. MĂTIEȘ M., KISS J., KOHL ST.: *Noi date fenologice asupra unor specii de păsări rar întîlnite în lunile reci la noi în țară*. Rev. Muz., București 4/1969.
47. MĂTIEȘ M., KISS J. B.: *Să ocrotim pescărița-mare — Hydroprogne caspia (Pall.)*. Natura, București, 5/1971.
48. MÄRZ R.: *Von Ruptungen und Gewöllen*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 101, Leipzig, 1953.
49. MÄRZ R.: *Gewöll und Ruptungskunde*. Akademie-Verlag, Berlin, 1969.
50. PAPADOPOUL A.: *Contributions à la connaissance de la migration et de l'ecologie des Charadriiformes de Roumanie*. Trav. de Mus. d'Hist. Nat. „Gr. Antipa“, vol. VII, București, 1967.
51. PAPADOPOUL A.: *Les Charadriiformes de Roumanie (II)*. Trav. de Mus. d'Hist. Nat. „Gr. Antipa“, vol. IX., București, 1968.
52. PETERSON R., MOUNTFORT G., HOLLÖM P.A.D.: *Die Vögel Europas*. Parey Verlag, Hamburg und Berlin, 1968.
53. RADU D.: *Originea geografică și dinamică fenologică a păsărilor din R.P.R.* Probl. Biol., București, 1962.
54. RADU D.: *Biotopii din Delta Dunării*. Peuce I., Tulcea, 1971.
55. RADU D.: *Păsările din Delta Dunării*. Teza de doctorat, 1971.
56. ROSETTI-BĂLANESCU C.: *Păsările vîntătorului*. I—III. Ed. A.G.V.S.R., București, 1956—57.

57. STUGREN B.: *Ecologie generală*. Ed. didactică și pedagogică, București, 1965.
58. SZÉKESSY V.: *Aves. (Fauna Hungariae, XXI.)* Akad. kiad. Budapest, 1958.
59. TALPEANU M. *Cuiburi și ouă*. Ed. științ., București, 1969.
60. USPENSKI S. M.: *Die Wildgänse Nordeurasiens*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft, 352, Wittenberg Lutherstadt, 1965.
61. USPENSKI S. M.: *Die Strandläufer Eurasiens*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 420, Wittenberg Lutherstadt, 1969.
62. WACHS H.: *Vögel am Meer*. Die Neue Brehm-Bücherei, Heft 7, Leipzig, 1953.
63. WENDT H.: *Szerelmi élet az állatvilágban*. Gondolat kiad., Budapest, 1965.
64. +++++++ : *Wir beobachten Vögel*. Fischer Verlag, Stuttgart, 1965.
65. +++++++ : *Nomenclatorul păsărilor din R.S.R.* Rev. Muz., București, 2/1967.

R é s u m é

Dans la première partie de cette étude on traite l'île Sahalin (Sachalin) surtout du point de vue avifaunique, en considérant la composition qualitative. La deuxième partie, plus riche en remarques, ajoute et d'autres aspects: des estimations numériques, observations éthologiques, remarques concernant les relations qui existent au niveau de la même espèce et entre les différentes espèces, observations concernant la biologie des nids.

On a identifié 159 espèces différentes, appartenant aux 18 ordres et 41 familles, ce qui représente 94,73%, respectivement 73,21%, par rapport aux 19 ordres et 56 familles déjà connus chez nous. Au cours de la deuxième période de recherches, on a présenté encore 40 espèces qui n'ont pas été signalées la première fois, totalisant 177 espèces, c'est-à-dire 65,33% du total des espèces du Delta du Danube — Le pourcentage est assez élevé par rapport à l'aire réduite et à l'habitat peu varié de l'île. Selon leur phénologie l'auteur a délimité à l'intérieur de l'ornithofaune de l'île Sahalin cinq divisions: oiseaux — hôtes d'hiver: 16 espèces (10,06%), oiseaux-hôtes d'été: 79 espèces (49,68%), oiseaux-passagers; 32 espèces (20,12%), oiseaux sédentaires: 24 espèces (15,15%), oiseaux errants 8 espèces (5,03%) On a accordé une attention particulière aux espèces qui présentent une certaine importance cynégétique.

Pour ces espèces ainsi que pour les espèces déclarées monuments naturels l'île Sahalin peut constituer un noyau pour leur reproduction et pour peupler d'oiseaux le reste des contrées.

Premièrement, on a signalé chez nous la présence, des espèces *Larus glaucoides* et *Luscinia svecica svecica*. On a remarqué quelques aspects phénologiques et éthologiques relatifs à la biologie de certaines espèces rares, peu connues, comme *Puffinus puffinus*, *Haematopus ostralegus*, *Pluvialis scuarola*, *Pluvialis apricaria* ou les espèces *Calidris*, *Stercorarius pomarinus*, *Montifringilla nivalis*.

On a insisté sur la biologie des nids de la colonie de Sternidae, en indiquant des informations (des données) concernant le matériel dont on a construit les nids, le nombre et les dimensions des oeufs, la nourriture des petits de ces oiseaux etc. L'auteur plaide pour la protection de la réserve naturelle, propose que cette île soit déclarée „réserve naturelle". Il suggère réservation à régime rigoureux et accessible seulement aux ornithologues autorisés liste Roumaine. Il faudrait aussi y installer un garde.

Le pacage, la récolte du roseau et surtout la présence permanente des touristes sont considérés un danger évident et direct pour la réserve. L'auteur considère que pour protéger l'avifaune de cette réserve il est nécessaire l'intervention immédiate des organes compétents.

L'auteur considère que le pacage, l'amputation du roseau et surtout la présence permanente des touristes sont les périls les plus évidents et les plus directs et il croit qu'on peut sauvegarder la réserve uniquement par l'intervention prompte des organismes compétents.